

CHRISTINE KORSGAARD SOBRE L'ESTATUS MORAL DELS ANIMALS

Christine Korsgaard

Nigel Warburton i David Edmonds (entrev. i introd.)

Tr. Pol Pardini Gispert
Boston University

A continuació, podeu trobar una entrevista a Christine Korsgaard, professora de filosofia a Harvard University des de 1991. Aquesta entrevista va ser realitzada el 2014 per Nigel Warburton a Philosophy Bites, un podcast on s'entrevisten filòsofs contemporanis prominents. La introducció és de David Edmonds.

Christine Korsgaard està especialitzada en filosofia moral i també ha escrit sobre la raó pràctica, la identitat personal, l'agència humana i les relacions entre els éssers humans i els animals no humans. Una de les seves obres més influents és Les fonts de la normativitat (en l'anglès original: The Sources of Normativity). Korsgaard és una filòsofa constructivista que fonamenta les seves tesis sobre la moral en la filosofia d'Immanuel Kant.

En l'entrevista que us oferim, Korsgaard presenta la seva teoria sobre l'estatus moral dels animals no humans. En el número anterior de la revista Filosofia, ara!, vam traduir l'article de Peter Singer "A favor del veganisme", on Singer argumenta quines responsabilitats morals tenim respecte els animals no humans. Us animem a contrastar les tesis de base kantiana que Korsgaard defensa en aquesta entrevista amb les tesis de base utilitarista que Singer defensa en l'article que vam traduir en el número anterior.

Des Filosofia, ara!, volem agrair sincerament a Christine Korsgaard per donar-nos el permís de traduir aquesta entrevista. Un agraïment molt especial també a Nigel Warburton i David Edmonds, productors de Philosophy Bites, també per donar-nos el seu permís. Philosophy Bites és un podcast que, com la nostra revista, té com a objectiu portar la filosofia a totes les persones. Us animem a donar-hi una ullada! Finalment, volem agrair a Suki Finn, editora del nou llibre de Philosophy Bites, Women of Ideas, i a Peter Momtchiloff, editor a Oxford University Press. L'entrevista a Korsgaard que hem traduït aquí està inclosa, en l'anglès original, en el llibre Women of Ideas, junt amb les entrevistes a moltes altres filòsofes contemporànies, totes realitzades per Philosophy Bites.

Fotografia extreta de www.kianavgi.gr

Edmonds: Molts filòsofs morals defensen que és realment important la manera com tractem els animals. No podem justificar ni les granges industrials, ni gran part de la nostra experimentació amb animals, ni moltes altres de les nostres accions. La professora de Harvard Christine Korsgaard comparteix aquesta posició. Però ho fa per raons poc habituals.

Warburton: Christine Korsgaard, benvinguda a *Philosophy Bites*.

Korsgaard: Gràcies per convidar-me.

Warburton: El tema en el que ens centrarem és l'estatus moral dels animals. Des de Darwin, sabem que biològicament els animals no humans són molt pròxims a nosaltres. Tot i això, encara estem desenvolupant una noció clara de quin és l'estatus moral dels animals no humans. ¿Quina és la teva posició sobre aquest tema?

Korsgaard: Doncs, a diferència de molts defensors dels drets dels animals, jo sí que penso que hi ha grans diferències que distingeixen els éssers humans dels altres animals. Tradicionalment hem utilitzat la paraula 'racional' per descriure aquestes diferències. Però no crec que aquestes diferències impliquin que els éssers humans tinguin un estatus moral superior.

Warburton: Només per aclarir-ho: ¿Què significa ser racional en aquest context?

Korsgaard: Ser racional és tenir una certa forma d'auto-consciència. És a dir, consciència dels fonaments de les nostres creences i accions, de tal manera que som conscients de les coses que ens inciten a creure i actuar tal i com ho fem. Ser racional és tenir la capacitat d'avaluar aquests fonaments, i jutjar i decidir si aquests fonaments condueixen a que tinguem bones raons quan actuem o formem una creença.

Warburton: En l'àrea dels drets dels animals, en les consideracions sobre el benestar dels animals, penso que és just dir que hi predomina l'utilitarisme. En un sentit, el que fa que sigui incorrecte fer mal a un animal té a veure amb les conseqüències: el dolor que l'animal sent, és a dir, el fet que es generi més sofriment en aquest món del que es generaria en cas contrari.

Korsgaard: En general, jo defenso una visió sobre el bé i el mal que consisteix en que res és bo si no és bo per a algú, i que res és dolent si no és dolent per a algú. I que el valor, de fet, està connectat a aquest algú, i no als estats de plaer i dolor

en si mateixos. L'utilitarisme d'alguna manera malinterpreta la consciència com un lloc on es genera el valor¹. Per contra, la filosofia kantiana es focalitza en les criatures en si mateixes i en el seu valor com a fins en si mateixos.

Warburton: Així doncs, ser un fi en si mateix... ¿Què és?

Korsgaard: Ser un fi en si mateix és tenir cert valor en si mateix, no ser una cosa que es pot utilitzar simplement com a un mitjà pels fins d'algú altre. Això és el més important. Implica diverses obligacions. En el cas dels humans, significa tenir la possibilitat de prendre les nostres pròpies decisions: no ser coaccionats, enganyats ni forçats a perseguir els fins d'alguna altra persona; no ser abusats de cap manera; i que els nostres drets han de ser respectats. En el cas dels animals, significa que la manera en què són utilitzats ha de ser sempre compatible amb el seu propi bé.

Warburton: Això és molt interessant, perquè Kant mateix no va estendre als altres animals la noció de tenir el dret a ser tractat d'una certa manera. I, tot i això, tu vols fonamentar el respecte als animals en aquesta terminologia kantiana i en aquestes tesis kantianes.

Korsgaard: Així és. Kant va formular l'imperatiu categòric de diverses maneres. Una d'elles és la formulació de la humanitat com a fi en si mateixa². I, a l'hora d'argumentar la formulació de la humanitat com a fi en si mateixa, penso que Kant va passar per alt una cosa important sobre les implicacions d'aquest argument. Kant va dir que una de les característiques de l'elecció humana és que ens representem a nosaltres mateixos com a fins en nosaltres mateixos; que això és un "principi subjectiu", va dir, de l'acció humana. Jo interpreto que el que ell vol dir és alguna cosa així: el que sabem quan fem una elecció és que alguna cosa és bona per a nosaltres. Però, com a éssers racionals, només perseguim un fi si pensem que aquella cosa és bona de forma absoluta. Així doncs, està incorporat en la nostra naturalesa, com a éssers que som capaços d'escollir, que prenguem les coses que són bones per a nosaltres com a coses que són bones de forma absoluta. El fenomen paral·lel en el que Kant es va centrar va ser que, en fer això, nosaltres en efecte fem lleis els uns pels altres. Perquè si jo escullo una cosa i dic "d'acord, escullo això ara, és bo de forma absoluta", el que he escollit es converteix en una cosa que tots els éssers racionals han de percebre com a una font de raons, de la mateixa manera que jo. Així,

¹ A través dels plaers i els dolors, s'entén.

² La fórmula de la humanitat com a fi en si mateixa diu que s'ha de tractar la humanitat sempre com a un fi i mai només com a un mitjà.

Fotografia de Dương Nhân de Pexels

quan faig una elecció, estic creant una llei per a tots els éssers racionals. En altres paraules, Kant pensava que, quan fem eleccions, involucrem tots els éssers que poden seguir lleis, i també el nostre estatus com a éssers que fan lleis els uns pels altres. Però hi ha alguna altra cosa que succeeix quan fem una elecció d'aquest tipus, que no és entre nosaltres i els altres éssers humans, sinó entre nosaltres i nosaltres mateixos, individualment; que és simplement que estem prenent allò que és bo per a nosaltres com a bo de forma absoluta, i per tant que ens estem declarant a nosaltres mateixos ser un fi en si mateixos en aquest sentit, simplement com a éssers que tenen un bé. I jo entenc que això té la implicació que tots els éssers que tenen un bé són fins en si mateixos.

Warburton: Així doncs, la racionalitat no és un prerrequisit per tenir un bé per a nosaltres mateixos.

Korsgaard: No, sens dubte la racionalitat no és un prerrequisit per tenir un bé per a nosaltres mateixos. El prerrequisit per tenir un bé per a nosaltres mateixos és només que siguem la mena d'organismes que perseguim el nostre propi bé –en cert sentit funcional de bé: salut, benestar...– a través de les nostres accions, és a dir, a través de trobar aquelles coses que són bones per a nosaltres, atractives, i aquelles coses que són dolentes per a nosaltres, aversives. Això és el que ens dona un bé.

Warburton: ¿Com determines què és el bé per a un animal, però, més enllà dels seus mers interessos en termes de salut? Perquè, per a qualsevol membre d'una espècie, hi ha moltes

maneres diferents de viure i de sobreviure d'una manera raonablement saludable. ¿Però què és el bé dels gats, per exemple?

Korsgaard: No tinc una opinió detallada sobre aquesta qüestió. Penso que el bé d'un animal és bàsicament viure algun tipus de vida saludable en un entorn que el condueixi a que visqui una vida saludable. Hi ha complicacions especials en els casos d'animals que estan fora del seu entorn natural. Determinar el bé d'un animal de companyia, per exemple, és una mica més complicat perquè, per a un animal salvatge, el seu bé és generalment sobreviure i reproduir-se. Això és el que als animals els agrada fer! Els agrada sobreviure i reproduir-se. Però quan portes un animal al món humà, una de les primeres coses que et diuen quan et converteixes en el seu amo és: "Castrat la teva mascota. És el millor per a l'animal." Els impedim reproduir-se perquè d'aquesta manera s'adaptin millor al món humà. Per tant, hi ha algunes diferències quan treus un animal del seu entorn natural.

Warburton: És interessant el que comentes sobre l'adaptació dels animals al món humà perquè en moltes versions de les nostres relacions amb els animals el que importa és el que ells són per a nosaltres, no el que ells són per a ells mateixos.

Korsgaard: I penso que això és un error. Però sí que penso que és possible tenir un animal com a company i estar tan interessat per la qualitat de la seva vida com per la qualitat de la nostra pròpia vida.

Warburton: ¿La teva teoria arriba a conclusions diferents que les d'un utilitarista com Peter Singer, un exponent molt famós del benestar animal? ¿Aconseguiu conclusions diferents per tractar els animals com a fins en si mateixos que tractant els seus interessos com si fossin tan rellevants com els nostres propis?

Korsgaard: Sí que arribem a conclusions diferents en alguns casos. Peter Singer, en algunes ocasions, ha dit que ell pensa que és correcte matar un animal sempre que ho facis humanament. Ell s'imagina una escena on està parlant amb la seva filla sobre el seu gos Max, i la seva filla li pregunta sobre la vida i el valor de la vida d'en Max. I Singer més o menys diu: "Bé, si en Max mor, podem criar un altre gos i posar aquest gos en el lloc d'en Max, i llavors aquell gos tindria plaers de gos i en el món es continuarien generant plaers de gos." Aquest tipus de raonament no està permès en la teoria kantiana, perquè l'animal és un fi en si mateix, no només una consciència on es generen plaers.

Warburton: El que dius... ¿Té implicacions controvertides en termes de combatre animals que són plagues? Per exemple, per tal de conrear un hort hem de matar algunes rates i alguns llimacs, per així poder produir aliments que puguem menjar.

Korsgaard: Sí, té implicacions molt controvertides per a aquestes qüestions. De fet, em sembla important reconèixer que els estàndards morals humans i la naturalesa estan en conflicte. Els estàndards morals humans exigeixen que busquem solucions als nostres problemes que, en la mesura del possible, siguin bones per a tothom involucrat, i en canvi la naturalesa ens posa en conflicte els uns amb els altres, en tant que els nostres interessos moltes vegades entren en conflicte amb els interessos dels altres. Penso que simplement hem de fer el millor que puguem en aquesta qüestió. De fet, per tal de pensar que no es hi ha conflictes greus en aquest sentit, hauríem de pensar que el món natural té ja una estructura moral. I jo això no ho penso.

Warburton: Algunes persones poden pensar que tenir una vaca per produir llet és una cas bastant evident d'utilitzar un animal com a un mitjà per a un fi. ¿Aquest ús estaria prohibit des de la teva perspectiva?

Korsgaard: Bé, pots utilitzar fins i tot persones com a un mitjà per a un fi... sempre que actuïs de tal manera que aquestes persones puguin donar-te el seu consentiment. No podem utilitzar exactament el mateix criteri en el cas dels animals, ja que els animals no són capaços de consentir en el sentit rellevant. Però sí que penso que pots utilitzar un animal com a un mitjà si ho fas d'una manera que sigui compatible amb el

seu propi bé. Dit això, si tenir vaques per la seva llet, o ovelles per la seva llana, o gallines pels seus ous, són compatibles amb el bé d'aquests animals, és una qüestió empírica sobre la qual no ens posem d'acord avui dia. I no crec que jo tingui la resposta. De l'única cosa que sí que n'estic bastant segura és que si tinguéssim animals pels propòsits esmentats de manera que fos compatible amb el seu bé, la llet, els ous, la llana, serien molt més cars del que ho són ara.

Warburton: Em puc imaginar algú volent utilitzar la teva argumentació més enllà dels animals: a les plantes i també al medi ambient. ¿Hi ha alguna raó per la qual no hauríem de tractar un bosc com a un fi en si mateix en el mateix sentit?

Korsgaard: Penso que tenir un bé en el sentit rellevant a la moralitat implica consciència i experiència. Bàsicament, penso que el bé és alguna cosa com l'experiència positiva de la vida d'ella mateixa. Les plantes tenen un bé en un sentit funcional, és a dir, les coses que són bones per a elles les permeten sobreviure i reproduir-se. Però no tenen un bé en el que jo anomeno el sentit final, el sentit moral, perquè no tenen experiència del seu propi bé com a una cosa positiva per a elles mateixes.

Fotografia de Kevin Bidwell de Pexels

Warburton: Quan parlem del bé per a éssers humans, això involucra racionalitat, a diferència dels animals no humans. I tot i així sabem que alguns éssers humans no tenen la capacitat de pensament racional a causa d'alguna tragèdia, d'algun tipus de defecte genètic, o del que sigui. ¿Quin estatus tenen aquestes persones en la teva teoria?

Korsgaard: Penso que a aquests éssers humans... potser els falta la capacitat de pensament racional en el sentit que no tenen la capacitat de pensar racionalment de forma correcta. Però no els falta la capacitat de pensament racional en el sentit més fonamental, que implica tenir la capacitat de ser conscients de les raons del que fan; un cert tipus d'autoconsciència que els fa conscients dels fonaments a partir dels quals creuen i actuen. Així doncs, la racionalitat té més a veure fonamentalment amb l'habilitat de preguntar un cert tipus de preguntes, que amb respondre-les correctament. Així, penso en éssers racionals que per diferents motius són incapaços de raonar bé... sigui com sigui, són éssers racionals. Són éssers racionals en una condició anòmala. La seva condició ens imposa obligacions de cura. Però penso que és important recordar sempre que tot organisme és una

unitat funcional, on les seves parts i els seus sistemes treballen conjuntament per habilitar el tipus de vida que és característica de la seva espècie. Un organisme no és simplement una pila de capacitats. Així doncs, no és com si poguéssim treure una capacitat d'un organisme i tenir una espècie totalment diferent d'ésser. Sincerament, no és com si poguéssim eliminar la racionalitat d'un ésser humà i el que quedés fos un gos. Penso que hi ha una diferència metafísica important entre un ésser humà anòmal racionalment i un animal no humà.

Warburton: Això és realment interessant perquè debilita aquell tipus d'argument que diu: "Mira, hi ha alguns simis que són més intel·ligents, més capaços en l'ús del llenguatge, millors solucionant puzles, que alguns nens petits desafortunats que pateixen dany cerebral", per dir alguna cosa.

Korsgaard: Sí que debilita aquest tipus d'argument. Penso que aquest tipus d'argument no és una bona manera de pensar aquesta qüestió.

Warburton: ¿Seria just caracteritzar el que estàs dient com que necessitem retornar a una noció de drets animals i no només de benestar animal, i que això hauria d'estar fonamentat en un reconeixement que tots els animals, o quasi tots els animals, són fins en si mateixos, i que no haurien de ser utilitzats pels éssers humans de cap manera sense reconèixer el bé per a aquell animal particular?

Korsgaard: Sí, és correcte. També penso que hi ha fonaments pels drets dels animals en el sentit més específic de 'dret', on un dret significa una declaració que hauria de ser ratificada per la llei. Penso que són drets d'un tipus especial. La majoria de drets sobre els quals ordinàriament pensem són o bé drets de cada individu davant cada individu (com els nostres drets civils), o drets d'individus específics davant individus específics (com quan fas un contracte o una promesa). Penso que els animals tenen drets davant l'espècie humana col·lectivament, en base a que de fet hem pres el control de les seves vides, i ara exercim una autoritat sobre ells que no podem exercir legítimament si no els protegem al mateix temps.

Warburton: I protegir-los a través de la llei, no només a través de les regles morals.

Korsgaard: Sí, protegir-los a través de la llei, no només a través de les regles morals. No hi ha realment cap altra forma efectiva de protegir-los. Vull dir... no podem esperar fins que tothom tingui impulsos morals, després de tot.

Warburton: Christine Korsgaard, moltes gràcies.

Korsgaard: Gràcies.